

Отримано 29.03.2025р.
Голові спеціалізованій
вченої ради
ДФ 26.133.082
з. пр. пр. н., пр. пр.
Бровко О. О. Олені

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.082 у Київському столичному
університеті імені Бориса Грінченка
докторові філологічних наук,
професорові, завідувачу кафедри
української літератури,
компаративістики і грінченкознавства
Факультету української філології,
культури і мистецтва
БРОВКО Олені Олександрівні

Рецензія

БІТКІВСЬКОЇ Галини Володимирівни, доктора філологічних наук, доцента, завідувача кафедри світової літератури Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка про дисертацію **Максимець Вікторії Олександрівни** «Художні моделі жіночої екзистенції у творчості Галини Пагутяк і Цань Сюе», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 «Філологія»

1. Актуальність дисертації.

Проблема жіночої екзистенції, якій присвячена дисертація Максимець Вікторії Олександрівни, належить до тих явищ, які в сучасному глобалізованому світі викликають посилений інтерес, що спонукає до їхнього дослідження. Дисертантка фіксує численний перелік дослідницьких аспектів специфіки жіночої прози в різних національних літературах, з-поміж яких: «образ жінки-автора і репрезентація нею художньої картини світу; проблематика творів, які маркують “жіночими текстами”; особливості художньої мови жіночої прози; кореляція індивідуально-авторських, національних і універсальних символів у тканині текстів про жінок і написаних жінками тощо» (с. 21 рукопису), і аргументовано виокремлює напрямок компаративних студій як таких, що потребують подальших досліджень. Дисертація Максимець В.О. переконливо демонструє, що компаративне вивчення жіночої прози в українській і китайській літературі є продуктивним. Висвітлена історія питання в дисертації (с. 31–54) показує, що проблема текстових репрезентацій жіночої екзистенції в малій прозі і есеїстиці Галини Пагутяк і Цань Сюе є багатоаспектним явищем, дослідження якого є перспективним і необхідним. Отже, актуальність теми дисертації

зумовлена потребою компаративного простеження національних літературних традицій у жіночій прозі шляхом визначення основних художніх моделей екзистенції жінки та їхніх характерних рис на матеріалі малої прози Галини Пагутяк і Цань Сюе в широкому культурологічному контексті.

Підтвердженням актуальності дисертації Максимець В.О. є її відповідність міжкафедральній науковій темі кафедри української літератури, компаративістики і гринченкознавства і кафедри світової літератури «Типологія ідентичностей у художньому і критичному дискурсах» (державний реєстраційний номер 117U005200).

З огляду на вище сказане дисертація Максимець Вікторії Олександрівни є актуальною і потрібною.

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних).

Дисертація Максимець Вікторії Олександрівни є першою спробою в українському літературознавстві комплексного наукового дослідження репрезентації художніх моделей жіночої екзистенції у творчості Галини Пагутяк і Цань Сюе. У праці узагальнено й осмислено поняття «жіноча екзистенція» і «художня модель жіночої екзистенції». Визначено основні типи художніх моделей жіночої екзистенції, проаналізовано їхню специфіку як варіантів індивідуально-авторських репрезентацій у творчості Галини Пагутяк і Цань Сюе. Новаторство праці пов'язано із вдало реалізованим компаративним дослідженням малої прози названих письменниць, а саме оповідань, новел і есеїв Г. Пагутяк, які значно рідше, аніж її романи, вивчаються науковцями, і низки творів Цань Сюе, які в дисертації вперше введено до наукового обігу, оскільки метановелістику і есеїстику Цань Сюе в перекладі українською мовою поки що не опубліковано і Максимець В.О. цитує їх у власних перекладах.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

У теоретичному плані дисертація Максимець Вікторії Олександрівни вирізняється обґрунтуванням методології компаративного дослідження

національних літературних традицій у жіночій прозі; обґрунтуванням поняття «художня модель жіночої екзистенції» і визначенням його характерологічних ознак, подальшою розробкою теорії сучасної жіночої прози. Зокрема визначено індивідуально-авторські інтерпретації мотивної та образної парадигми жінки як відображення тенденцій жіночого дискурсу сучасної української і китайської літератури, досліджено роль художньої національної і світової культури у її формуванні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх можна системно застосовувати в подальшому дослідженні творчості представниць жіночого дискурсу загалом і для порівняльних досліджень сучасної української і китайської прози зокрема. Основні положення дисертації стануть підґрунтям у викладанні історико-літературних курсів, спецкурсів з теорії літератури та компаративістики, можуть бути використані при написанні магістерських робіт.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і результати, які представлено в дисертації В. Максимець, оцінюємо як теоретично і емпірично обґрунтовані. Вони базуються на використанні комплексної методології, що базується на основоположних засадах компаративістики. Доцільним є синтетичне використання історико-літературного, порівняльно-типологічного, структурно-семіотичного, герменевтичного, гендерного, психоаналітичного, інтертекстуального, архетипного і міфопоетичного підходів.

Загальні висновки в дисертації В. Максимець викладено аргументовано, вони логічні й переконливі. Висновки повною мірою відбивають поставлені завдання та результати проведеної роботи.

Фактів, які б свідчили про недостовірність наведеної в дисертації інформації, не виявлено.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Визначені в дисертації

завдання здобувачка виконала на високому науковому рівні. Вона сформулювала мету дослідження, для її досягнення визначила необхідні завдання та обрала доцільні методи. Представлений текст кваліфікаційної наукової праці демонструє, що Максимець В.О. опанувала методологією наукової діяльності, досить уміло застосовує її на практиці, а отже, *оволоділа необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.*

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Основні положення й результати дисертаційної праці висвітлено в достатній кількості публікацій із теми дослідження: у 10 наукових публікаціях, із них 9 одноосібних – 5 статей у виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 5 публікацій (1 – у співавторстві), у яких додатково відображено наукові результати дослідження. У статті «Імпліцитна вербалізація концепту “мир” у сучасному китайськомовному дипломатичному дискурсі» (у співавторстві з С. В. Цимбал), внесок В.О. Максимець полягає в розробці й опису методології дослідження, у зборі ілюстративного текстового матеріалу, що загалом складає 50% тексту публікації. Заслугує схвалення, що наукова праця пройшла належну апробацію на 11 конференціях різних рівнів.

Усі публікації Максимець Вікторії Олександрівни, фахова апробація під час виступів на наукових конференціях відбивають визначені автором ідеї, проаналізований матеріал і висновки.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Рецензована робота є самостійним завершеним дослідженням. Вона має належну структуру, яка зумовлена метою і завданнями дослідження. Дисертація містить вступ, три розділи основної частини, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел (245 позицій) і додатки. У розділах роботи послідовно подано комплексний аналіз метановелістики і есеїстики

Галини Пагутяк як представниці сучасного українського і Цань Сюе як представниці сучасного китайського письменства крізь призму типології художніх моделей авторського бачення жіночої екзистенції в контексті ідентичності. У першому розділі дисертації авторка успішно визначає основні напрями наукових і критичних студій творів Г. Пагутяк і Цань Сюе і досить детально висвітлює змістове наповнення понятійно-категоріального інструментарію дослідження проблеми жіночої екзистенції. Запропонована в роботі дефініція *художньої моделі жіночої екзистенції* (с. 71 рукопису) достатньо обґрунтована, зокрема дисертантка докладно характеризує не тільки складники моделі, а й ракурси диференційних ознак, на основі яких визначає типи художніх моделей жіночої екзистенції в малій прозі: соціологічний, психологічний і культурологічний (с. 70-71 рукопису).

Наступні два розділи презентують типологію й поетику п'яти художніх моделей жіночої екзистенції в метановелістиці Галини Пагутяк і Цань Сюе (другий розділ) і їхній есеїстиці (третій розділ). У другому розділі представлено художні моделі «жінка у шлюбі», «випробування материнством», «жінка у світі творчості чоловіка» і «Я-інша як самоозначення». Під час викладу матеріалу повною мірою виявляється вміння авторки ґрунтовно аналізувати художні твори, наводити доречні аналогії й вдалі зіставлення, помічати психологічні колізії й давати їм відповідну інтерпретацію. У третьому розділі досліджено ознаки художньої моделі екзистенції жінки-мисткині в широкому культурологічному контексті. Висновки в дисертації В. Максимець викладено аргументовано, вони логічні й переконливі. Висновки повною мірою відбивають поставлені завдання та результати проведеної роботи.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Висловлені в дисертації положення та ідеї є самостійними, оригінальними і продуманими. Аналіз тексту дисертації надає підстави констатувати *дотримання здобувачкою вимог академічної доброчесності* в повному обсязі.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

У цілому слід відзначити високий науковий рівень дисертації внаслідок проведеного дослідження та аргументованість результатів. Проте деякі аспекти потребують уточнення або пояснення.

9.1. Сформульована мета в дисертації полягає «у визначенні й характеристиці основних моделей художньої репрезентації проблемно-тематичного комплексу “жіноча екзистенція” у творчості Галини Пагутяк і Цань Сюе; у розкритті типологічних спільних і відмінних рис кожної з моделей і їхньої формально-змістової специфіки» (с. 23 рукопису). Дисертантка аргументовано визначає типологію моделей жіночої екзистенції в аналізованих творах і докладно, з виразними деталями характеризує типологічні риси кожної з моделей у класичній єдності форми і змісту з доцільним наголосом на змістових акцентах. Під час публічного захисту хотілося б почути у стислій формі характеристику формальних параметрів запропонованої типології художніх моделей жіночої екзистенції.

9.2. У моделях «анатомія шлюбу» і «випробування материнством» у малій прозі Цань Сюе важлива роль відводиться «естетиці потворності» (с. 228), яку, як показано в дисертації, вважають ознакою ідіостилю письменниці (с. 46). Які функції притаманні естетиці потворності у вище зазначених моделях? Чи проявляється вона в інших моделях у творах Цань Сюе і Галини Пагутяк?

Висловлюючи коментарі та запитання, сподіваємося на конструктивну дискусію, адже вважаємо, що кожен дослідник має право на захист та аргументацію власних ідей і проведеного дослідження.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичним значенням дисертація Максимець В.О. відповідає спеціальності 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки.

II. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Зазначені вище зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загалом позитивне враження від дисертації, жодним чином не применшують теоретичного і практичного значення роботи та не знижують загальної високої оцінки. Дисертація Максимець В. О. повністю відповідає вимогам МОН України. Дисертація «Художні моделі жіночої екзистенції у творчості Галини Пагутяк і Цань Сюе» є завершеною науковою працею, у якій її авторкою, Максимець Вікторією Олександрівною, отримані нові науково обгрунтовані результати. Дисертація відповідає вимогам п.6-9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023, а її авторка *Максимець Вікторія Олександрівна* заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Рецензент:

доктор філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри
світової літератури
Факультету української філології,
культури і мистецтва
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Галина БІТКІВСЬКА

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
* УКРАЇНА *
Код ЄДРПОУ 45307965

ВЛАСНИЙ ПІДПИС
Т. Бітківської ЗАСВІДЧУЮ
Г. Писаренко